

Блакитна дитина

Автор:

Анатолій Дімаров

Блакитна дитина

Анатолій Дімаров

«Блакитна дитина» Анатолія Дімарова – сповнена яскравого гумору повість про різноманітні пригоди хлопчика-школяра***. На сторінках цієї книги читачу відкривається неповторний світ дитинства, коли довкілля здається фантастичним, а кожний день несе нову радість. Твір є обов'язковою частиною шкільної програми. Найвідомішими творами автора є «Його сім'я», «Ідол», «Шляхами життя», «І будуть люди», «Біль і гнів», «Син капітана», «Вершини», «Прожити й розповісти», «На коні й під конем», «Друга планета». Анатолій Дімаров – український письменник, майстер соціально-психологічної прози, автор кількох захопливих книжок для дітей.

Анатолій Дімаров

БЛАКИТНА ДИТИНА

БЛАКИТНА ДИТИНА

Коли мій син приносить незадовільну оцінку, дружина запитує з трагедійними нотками в голосі:

– Це що?.. Що це таке?!

І тиче пальцем у сторінку щоденника, де стоїть двійка або навіть трійка, схожа на злющого шершня: така ж маленька голівка, таке ж велике, хижо націлене черевце з гострим жалом на кінці. Тож дружина тиче пальцем у того шершня так, немов хоче зігнати його із сторінки щоденника, і все допитується:

- Що це таке, я питаю?..

Син мій – ані слова у відповідь. Тільки палахкотять відстовбурчені вуха.

Чого вони в нього такі великі й червоні? Невже і в мене колись були отакі?

Не добившись відповіді на перше питання, дружина переходить до іншого:

- Розкажуй, що ти там накоїв?

Цього разу голос у неї такий, наче вона запитує: кого ти там зарівав?

Обличчя сина приходить у рух. Часто скліпують повіки, посмикуються щоки, розтуляються й затуляються губи, посіпується гостреньке підборіддя, а розвихрений непокірний «півник» на голові стирчить наївно й беззахисно.

- Ми, той... Я, той... Ну, бігали... – починає мій син видушувати із себе слова. – А тоді, той... каталися...

- На чому каталися?

Син мій здивовано дивиться на маму: як вона не розуміє найелементарніших речей! На чому ж іще можуть кататися порядні хлопці, як не один на одному!

- Далі! – суворо вимагає дружина, не без підстав підозріваючи, що це ще не все.

- Ну, той... Сів на Олеся, а він навіз мене...

- На що навіз?

- На той... На Параску Михайлівну...

- О боже!..

- Вона, мамо, не впала! - додає швиденько син. - Тільки побігла...

- Ще б не побігти! Два отакі белбаси врзались у спину! Чи у тебе є що в голові?

Син цього не знає, тому й мовчить.

- А ти чого мовчиш? Поговори хоч ти з ним, бо він на мене уже й вухом не веде!

Це вже до мене.

Я швиденько гашу цікавий вогник у очах (мені страх хочеться довідатись, як швидко бігла Параска Михайлівна!) і, набравши якомога строгішого вигляду, кажу:

- Це - недобре! Це дуже, сину, недобре!

- Твій тато ніколи такого не робив! - вставляє дружина для зміцнення мого авторитету.

Син швидко зиркає на мене, і я читаю в його очах чи то здивування, чи то співчуття.

- Так, не робив, - видушую я із себе.

А бабуся, яка самовіддано любить онука, додає, зібравши обличчя в молитовні зморщечки:

- Твій татусь, коли був отаким, як ти, ніколи не балувався.

- І приносив додому відмінні оцінки! - додає дружина.

- Усі вчителі не могли ним нахвалитися...

– Бо він не був хуліганом!..

– Він спокійно сидів на уроках...

– І не завдавав учителям жодних прикрощів...

Мій син усе нижче клонить голову. Блакитна дитина, викликана прямо з небес бабусею та мамою, пурхає над моєю головою, вимахуючи сніжно-білими крильцями, сєє рожевими щічками і докірливо дивиться на забіяку повними всіх на світі чеснот голубими очима.

– Ну, йди, – зжалюється врешті над сином дружина. – Йди і постарайся хоч трохи бути схожим на тата, коли він був отаким, як ти!

У бабусі, моєї старенької мами, при оцій фразі починають підозріло посіпуватись губи, а я опускаю очі: мені здається, що зараз у мене точнісінько такі вуха, як у сина, – ліхтарі ліхтарями.

Син, важко зітхнувши, іде роздягатися. Він уникає мене поглядом, і я його добре розумію. Адже коли б оця блакитна дитина залетіла багато-багато років тому в наш п'ятий «Б» клас, вона не вирвалася б звідти живцем. А якщо й вирвалася б, то з обдертими крилами. І найбільше отого блакитного пір'я, звичайно ж, лишилося б у моїх жменях!

Весь той день, до пізньої ночі, не давала мені спокою ота блакитна дитина. І я врешті-решт зрозумів, що не спекаюся її, поки не розповім усієї правди.

Усієї до кінця.

Отже, про блакитну дитину.

ПОЧОМУ ЯБЛУКА З ЧУЖОГО САДУ

У дядька Матвія був найвищий пліт, найзліший собака, найважчий кийок і найсмачніші в саду яблука. Іще дядько Матвій мав найбільші, з лопату, долоні із зашкарублюю, як тертушка, шкірою, і грубезний голос, а надто коли він погрожував:

– Походіть мені, походіть! Упіймаю – голови всім геть поскручую!

І ми ніскільки не сумнівалися в тому, що й справді поскручує. При одному тільки погляді на його страшні руки у нас починало потріскувати в шиях, тож ми обходили дядька Матвія десятою дорогою.

Я, може, і не наважився б полізти в сад до дядька Матвія, якби не однокласниця Оля з чудернацьким прізвищем – Чровжова. Об прізвище це спотикався кожен новий учитель, поки наламував собі язика.

Пам'ятаю, як появився у нас молоденький учитель географії, та ще на біду трохи й заїка. Поки вчитель той викликав нас по одному, щоб познайомитися, все йшло гаразд. Та ось він добрався до Олі Чровжової.

– Ч-ч-ч-ч...

Все більш червоніючи, учитель «чикав», як горобець, поки ми закричали всім класом:

– Чров-жо-ва!

Він, бідолаха, так і не навчився вимовляти оте рідкісне прізвище.

І ми не раз користувалися цим.

Бувало, захворіє Оля, географ, побачивши порожнє місце за партою, цікавився:

– Ч-чому не п-прийшла Оля?

– Яка Оля? – запитували ми.

Ми добре розуміли, кого він мав на увазі, але вдавали, що ніяк не можемо здогадатися. Географ червонів з великої досади і починав «чикати», намагаючись вимовити прізвище Олі.

Робили ми так не тому, що не любили географа. Навпаки, він досить швидко встиг зацікавити нас своїм предметом, розповідаючи про далекі заморські краї, про нашу неосяжну країну так, наче сам оце щойно повернувся звідтіля і все те бачив на власні очі. Ми захоплено слухали про таємничих африканських пігмеїв, про казкову Індонезію, всіяну тисячолітніми храмами, про тропічні ліси Амазонки, в яких ще не ступала людська нога, про мандрівку Арсеньева по Уссурійському краю, і нудний підручник з географії оживав прямо у нас на очах, починав дихати цікавим неповторним життям. Отже, ми поважали Віктора Михайловича, але це не заважало нам при кожній нагоді примусити його «почикати» над прізвищем Олі.

Над прізвищем, яке протягом одного шкільного року здавалося мені наймелодійнішим. Та хіба тільки мені?

Майже кожен хлопець з нашого класу вважав за свій обов'язок штовхнути, вщипнути Олю, посмикати її за коси. І може, від того, що їх найчастіше смикали, у Олі були найдовші серед усіх дівчат коси. Чорні, товсті, вони звисали до пояса і надавали гордовитого вигляду смаглявому обличчю з великими терновими очима.

Отож якось, коли ми веселим гуртом поверталися з школи, Оля, що почувала себе маленькою царицею серед вірних васалів, примхливо сказала, кивнувши гарненьким підборіддям на сад дядька Матвія:

– Як би я хотіла скуштувати отого яблука!

І зиркнула лукаво на мене.

Я одразу простягнув своєму найвірнішому другові Ванькові книжки й чорнильницю:

– Тримай!

– Ти що, здурів?!

– Держи і картуз!

Тут уже й хлопці переконалися, що я не жартую. Якщо вже зняв картуза та віддав товаришеві, значить, збирається лізти до саду всерйоз. Бо дядько, впіймавши в саду чи на городі непрошеного гостя, в першу чергу одбирає картуз: єдиний на селі документ, який засвідчує особу господаря.

Пліт був високий, та мені хотілося, щоб він виріс до неба. Щоб я ліз по ньому і ліз, а йому не було кінця-краю. Бо мені здавалося, що дядько Матвій причаївся по той бік і, як тільки я виставлю голову, так і скрутить мені в'язи!

Осідлавши пліт, сторожко дивлюся в сад. Залитий сонцем він стоїть у світлій тиші, – ні тобі дядька Матвія, ні навіть лютого Полкана.

А внизу мої товариші-однокашники: задерли голови, не спускають очей.

І поперед усіх – Оля Чровжова.

Зібравшись із духом, зістрибую в сад. Швидко біжу до найближчої яблуні з побіленим стовбуром, мавпою видираюсь наверх. Лізу все вище і вище, поміж розлоге гілля, щоб захватись у листі.

Ху!.. Найстрашніше, здається, позаду.

Вибираю найстиглиші яблука, гарячково пакую до пазухи і коли пазуха наповнюється, вирішую злазити. Глянув униз і обмер.

Піді мною, задерши догори морду, стоїть чорний, мов із пекла, Полкан. Очі червоні, грива наїжачена, з ікластої пащеки виривається тихе гарчання: злазь, мовляв, злазь, я тебе тут уже зустріну!

Де він узявся? Коли встиг підбігти? Наче сидів у землі вижидуючи, поки я видеруся на яблуню!

Висну на гілляці, не наважуючись злізти. Полкан же, бачачи, що я не дуже поспішаю до нього, гарчить усе лютіше, розгриба задніми лапами землю.

Отоді я й вчинив помилку, в якій каюся й досі.

Якби я припишк собі непорушно, Полкан, може, і дав би мені спокій. Але коли йдеться до погібелі, то сам собі накинеш петельку: я вибрав найважче яблуко і пожбував униз на Полкана.

Ображене собаче виття переповнило сад. Скажено валуючи, пес підскочив до яблуні, почав гризти стовбур, а мене так і винесло на найвищу гілляку!

На несамовитий гавкіт вибіг дядько Матвій. Босоногий, у розхристаній сорочці, з розпатланим волоссям на непокритій голові: мабуть, обідав, а то й дрімав по обіді.

- Ану злазь! Злазь, сучий ти сину!..

Я щосили вчепився в гілку, приріс до неї всім тілом, У відчаї дивився на своїх друзів, які, вгледівши дядька Матвія, дременули так, що тільки п'яти миготіли та віддувалися сорочки. Оля ж Чровжова, Оля, заради якої й затіялась уся ця акція, спокійнісінько йшла, віддаляючись, по той бік вулиці!

- Злазь, кажу! - кричить до мене дядько Матвій і, розпалившись не менш од Полкана, починає щосили трусити яблуню.

Яблука падають, а я висну. Яблука густо торохкотять об землю, я ж наче приріс до гілляки. Тоді дядько Матвій приносить довжелезну тичку і намагається мене нею збити.

Гнаний страхом, я пробую здертись ще вище. Гілка не витримала, і я шаснув донизу.

Я, мабуть, дуже забився б, якби не Полкан. Він, видно, хотів ухопити мене на льоту і поплатився за те власною спиною. Полкан поповз геть, а я опинився в руках дядька Матвія.

Чому він не скрутив мені в'язи в ту першу хвилину, я й досі не знаю. Він тільки ухопив мене, мов обценьками, за руку і поволік у найдальший куток саду.

Там росла густа кропива. Скільки я живу, а більше не бачив такої розкішної кропиви. Такої зеленої, такої молоді і такої жалкої. Дядько Матвій нахилився і почав голою рукою рвати оту кропиву. Нарвавши добрячий пучок, скомандував:

- Скидай штани!

- Не скину!

Тоді дядько Матвій, не питаючи моєї згоди, сам заходився знімати штани...

Кажуть, що кропивою лікують од ревматизму. Якщо це так, то я не захворію на ревматизм, поки й житиму. Дядько Матвій не випускав мене з рук, поки втер усю кропиву в оте місце, заради якого, власне, і носять штани.

- А тепер біжи!

І я, підхопивши штани, ушкварив од дядька Матвія. Кулею вилетів із саду, вихором промчав через село, і коли б не ставок, то не знаю, де б і зупинився. А так ускочив у став та й киснув до самісінького вечора. Забрався в очерет, щоб ніхто не бачив, і стояв, аж поки сіло сонце і повернулась із паші худоба.

Отам, в очереті, вимочуючи кропив'яну отруту, я поклявся найстрашнішою клятвою помститися дядькові Матвієві.

Це була моя перша жорстока образа, моя перша ненависть. І як же вона пекла мое незагартоване серце, які мстиві картини породжувала в моїй розпаленій уяві!

Але моя помста так би й обмежилася бажаними серцю картинами, коли б не більш практичний Ванько, який разом зі мною переживав мою ганьбу.

Ванько жив недалеко од дядька Матвія і вже давно запримітив, як дядько Матвій щосуботи, коли добре стемніє, бере клуночок яблук, чимчикує городами до крайнього двору, де жила самогонщиця Олена, та й стрибає через перелаз до неї

у двір.

– Через перелаз?

– Та як собака!

Ледь діждавшись суботнього вечора, свиснув я Ванька. Він вибіг з лопатою, і ми повз городи, левадою, помчали до двору вдовиці.

– Тут, – шепоче Ванько, показуючи на місце, де по той бік перелазу починається стежка. – Ось тут і копай...

Поплювавши на долоні, я шпарко берусь до роботи. Довбаю утоптану землю, кидаю подалі груддя, щоб не лишилося сліду, і ще жодна робота не приносила мені стільки втіхи, як оця.

Коли я заглибився по коліна, Ванько, що стояв на сторожі, скомандував:

– Досить! А то й ребра потрощить!

І хоч я був не від того, щоб дядько Матвій лишився й без ребер, однак послунав Ванька.

– Може, чимось прикрити?

– Навіщо? Темно буде, вони й так не побачать.

Не побачать, то й не побачать. Зачистивши дно, я виліз із ями і разом із товаришем подався додому.

Довго не міг заснути в ту ніч: все прислухався, чи не кричить дядько Матвій, ускочивши в яму.

А на ранок од веселої новини гуло все село: у викопану мною яму вскочив не тільки дядько Матвій, а й голова ССТ (сільського споживчого товариства) – пісний на вид чолов'яга, що його люто ненавиділи всі парубки та дівчата нашого

села. Він так і пас, хто з ким стоїть, хто кого проводить з клубу, а потім доносить батькам.

Тож зрозуміло, чому так реготало село, особливо молодша його половина, коли дізналося про нічну пригоду.

– Отак рядком і полягали, голубчики! Не встиг один відповзти в гарбузиння, як уже другий до ями – хрясь!..

– Хто ж її викопав?

– А бог його знає! Хіба ж воно признається. Невідомо хто, тільки якась добра душа...

Отак я помстився дядькові Матвієві та ще й заробив похвалу од людей.

От жаль тільки, що не можна було признатися, хто копав оту яму!

МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ ГОГОЛЬ, ВОДА Й ТОПОЛЬКА

Я довго сердився на зрадницю Олю. Не міг їй простити байдужого вигляду, з яким вона пішла геть, коли дядько Матвій лікував мене кропивою. А вона, помітивши, що може втратити одного із своїх вірних васалів, почала проявляти до моєї кирпатої особи посиленій інтерес.

І як вона це майстерно робила! З якою чисто жіночою спритністю, ще зовсім підсвідомо, закидала ласкавенький гачечок своєї прихильності то з одного, то з іншого боку!

Перше, що вона зробила, це подружила із Сонькою. Із Сонькою, яку терпіти досі не могла, з якою не раз билася іще з першого класу, бо вжитися з Сонькою міг хіба що ангел небесний.

Тепер же вони стали нерозлучними подругами. Ходили під час перерви, обійнявши одна одну за стан, про щось шепотіли, а коли я пробігав мимо, починали сміятися.

Я вдавав, що те мене ніяк не обходить. Хоч усе більше сердився на Олю, а Соньку – ту прямо з'їв би! Строщив би разом із її великим ротярою, з світлими розбишакуватими очима – і кісточок не лишив би!

Потім Оля почала ходити до Соньки готувати уроки – і розбила всю нашу компанію: я не міг тепер і носа поткнути до Соньки. Ванько, забігши до мене увечері, здивовано допитувався:

– Ти чого не приходив?.. Ми тебе ждали-ждали та й жданики поїли...

– Мені краще самому! – відповів я гордо.

– А ти знаєш, яка розумна Оля! – захоплено говорив Ванько. – Лузає задачки, тільки лушпиння летить! Раз-раз і нема!

– Ну й нехай собі лузає! І що ви причепилися до мене із своєю Олькою?! Подумаєш – Ольга!

– Ну, не хочеш, то й не треба, – розсердився врешті-решт мій товариш. – Проживемо й без тебе!

– І живіть...

Ванько пішов, а я довго никав подвір'ям, не знаючи, куди себе приткнути. Відчував себе самотнім, усіма зрадженим дуже нещасним.

Іще уявляв себе запорожцем.

Саме захопився Гоголем, особливо «Тарасом Бульбою». До пізньої ночі сидів над книжкою, неспроможний одірватись від сторінок, що дихали повним суворі романтики життям запорозьких козаків.

Пишучи свого «Тараса...», Гоголь і не підозрював, у яку халепу я вскочу через нього. На уроці математики, коли я, приловчившись, поклав на коліна під партою книжку та перенісся у Січ, наді мною нависла грізна тінь Павла Степановича:

– Чим це ти так захопився?

Застуканий зненацька, я хотів був сховати книжку, але вимоглива рука вчителя вже тягнулась до мене:

– Дай сюди!

Павло Степанович узяв книжку до рук, подивився на обкладинку, погортав сторінки.

– Хороша повість, – схвалив він мій смак. – Але це не значить, що її треба читати під час уроку... Повтори те, що я щойно пояснював!

Я мовчав. Жодної думки не міг видобути із своєї голови, запамороченої запорозьким життям. Жодного слова.

Ох, Гоголь, Гоголь! Микола Васильович! До чого ти звів найпалкішого свого шанувальника! І тебе не мучить совість, великий письменнику, коли ти бачиш нещасну, похилену постать, з опущеною головою, з жалісним «брехунцем» на худій потилиці?

Кінець ознакомительного фрагмента.

Купити: https://tn.knigapoisk.com/ru/d-marov_anatol-y/blakitna-ditina

Текст предоставлен ООО «ИТ»

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию: [Купити](#)